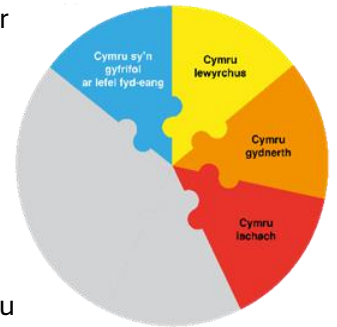

Amcan Llesiant 2

Ymateb i'r argyfwng natur a hinsawdd a galluogi cymunedau cysylltiedig

Pam Fod Hyn Yn Bwysig fel Maes Ffocws:

Mae gan Flaenau Gwent dreftadaeth gyfoethog, a'i adeiladau a chefn gwlad yw'r hyn sy'n ei wneud yn lle deniadol i fyw, gweithio ac ymweld ag ef. Dylid defnyddio'r amgylchedd lleol i helpu i wella iechyd a llesiant ar gyfer teuluoedd a chymunedau a dylid ei wella er mwyn i genedlaethau'r dyfodol barhau i'w fwynhau. Ceir gwir awydd i weld y cymunedau lle mae pobl yn byw yn cael eu cadw'n lân, yn daclus ac yn ddefnyddiadwy, gan greu ardaloedd y gall pobl fod yn falch ohonynt.

Yr Hyn yr Ydym yn Anelu at ei Gyflawni – Bod Cyngor Blaenau Gwent yn lleihau ei allyriadau carbon yn helaeth, ac yn darparu amgylchedd sy'n cefnogi twf a llesiant ac sy'n cysylltu cymunedau.

Mae'r naratif canlynol yn rhoi adlewyrchiad gwerthusol o'r gweithgarwch, a gyflawnwyd trwy gydol 2023/24, ar draws meysydd gwasanaeth sy'n cefnogi'r Amcan Llesiant hwn yn uniongyrchol. Mae'r naratif yn adlewyrchu'r hyn sydd wedi mynd yn dda ond hefyd, ac yn bwysicach na hynny, ble'r ydym yn profi heriau. Mae'r heriau hyn wedyn wedi cael eu coladu ar ddiwedd pob adran. Bydd y meysydd hyn yn cael eu nodi fel meysydd ffocws wrth edrych tua'r dyfodol a byddwn yn adrodd arnynt fel rhan o'n Hunanasesiad nesaf, yn ogystal â gwaith monitro perfformiad trwy gydol y flwyddyn.

Gwastraff ac Ailgylchu

Rhwng 2019/20 a 2022/23, aeth Blaenau Gwent y tu hwnt i darged ailgylchu statudol Llywodraeth Cymru o 64%, gan gyrraedd

- 2019/20 – 65.31%
- 2020/21 – 64.29%
- 2021/22 - 64.94%
- 2022/23 - 66.78%.

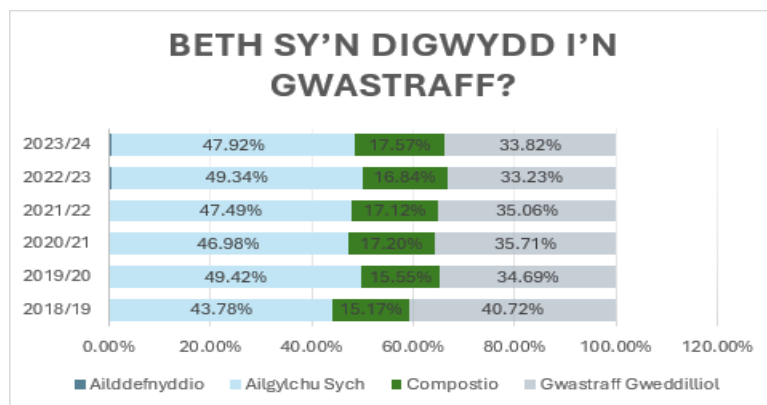
Ar gyfer 2023/24, mae'r llwyddiant hwnnw wedi cael ei gynnal ac fe aethpwyd y tu hwnt i'r targed o 64% eto, gan gyrraedd 66.18%. Mae cyrraedd targed Llywodraeth Cymru o 70% erbyn diwedd 2024/25 yn mynd i fod yn her enfawr; y nod yw lleihau faint o wastraff gweddilliol [bagiau duon] sy'n cael ei gasglu, a chynyddu cyfranogiad mewn ailgylchu ledled y Fwrdeistref. Gan dybio bod cyfanswm y gwastraff trefol yn aros yn gyson, er mwyn cyrraedd 70%, byddai angen i'r Cyngor leihau gwastraff gweddilliol a chynyddu ailgylchu o 1,218.56 tonnell. Am bob cynnydd o 1% byddai angen dargyfeirio 319.01 tonnell o'r tunelledd gweddilliol i dunelleddau ailgylchu/compostio. Mae hyn yn cael ei wneud yn anos gan bethau fel gerddi llai yn yr ardal ar y cyfan felly mae ffigyrau gwastraff gwyrdd fel rheol yn is nag ardaloedd eraill. Rhaid i'r Cyngor gynnal a gwella ei dargedau ailgylchu gan bod cosb ariannol yn cael ei rhoi gan Lywodraeth Cymru os na chyrhaeddir y rhain. Y ddirwy ar hyn o bryd am beidio â chyrraedd y targed yw £200 y dunnell am bob tonnell o dan y swm sy'n ofynnol i gyrraedd y targed. Felly, pe bai'r gyfradd ailgylchu bresennol o 66.18% yn aros yr un fath yn 2024/25 gallai Blaenau Gwent gael dirwyon o £243,712.

Ar hyn o bryd rydym yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru, trwy Bartneriaethau Lleol a Rhaglen Weithredu'r Cynllun Gwastraff ac Adnoddau, i ddatblygu Strategaeth Wastraff newydd a fydd yn nodi'r heriau yr ydym yn eu hwynebu a'r camau gweithredu strategol y bydd angen i ni eu cymryd i gynyddu ein cyfradd ailgylchu i 70% a'r tu hwnt a lleihau ein gwastraff ar y cyfan.

Dadansoddiad o Berfformiad yn 2023/24		
Chwarter	2022/23	2023/24
Chwarter 1 (Ebrill – Meh)	67.76%	70.11%
Chwarter 2 (Gorff – Medi)	68.29%	66.99%
Chwarter 3 (Hyd – Rhag)	64.66%	61.91%
Chwarter 4 (Ion – Mawrth)	66.32%	65.42%
Blynyddol (yn ôl y sefyllfa ar 31 Mawrth sydd heb ei gwirio eto gan Cyfoeth Naturiol Cymru)	66.78%	66.18%

Wrth edrych ar y dadansoddiad o ffigyrau tunelledd ar gyfer 2023/24, o'i gymharu â 2022/23, mae'n dangos bod gwastraff gweddilliol, gwastraff bwyd a gwastraff Canolfannau Ailgylchu Gwastraff y Cartref wedi cynyddu, tra bo gwastraff gerddi ac ailgylchu wrth ymyl y ffordd wedi gostwng.

- Mae gwastraff gweddilliol wedi cynyddu 300.91 tonnell (2.52%)
- Mae gwastraff bwyd wedi cynyddu 26.24 tonnell (0.73%)
- Mae ailgylchu wrth ymyl y ffordd wedi gostwng 389.27 tonnell (7.24%)
- Mae gwastraff gerddi wedi gostwng 198.54 tonnell (11.79%)
- Mae ailgylchu mewn Canolfannau Ailgylchu Gwastraff y Cartref wedi cynyddu 1103.79 tonnell (24.06%)

Gorfodi ar Wastraff Ochr – Trwy ddefnyddio dyfeisiau 'yn y cab', mae criwiau sbwriel ac ailgylchu bellach yn cofnodi materion halogi sy'n ymwneud â gwastraff ochr a deunyddiau i'w hailgylchu sydd dros ben ar gyfer eu cyfeirio at Wardeiniaid Gorfodi'r Awdurdod, sy'n gwneud gwaith dilynol mewn ymateb i'r atgyfeiriadau hyn ar ffurf camau gorfodi neu ymweliadau cynghori fel y bo'n briodol. Mae hyn yn rhyddhau amser swyddogion i'w gwneud yn bosibl cynnal mentrau mwy rhagweithiol, fel y fenter 'Cystadlu â'r Cymdogion' gyfredol, a'r Ymgyrch Bwyd.

Cystadlu â'r Cymdogion – Mae'r ymgyrch, sy'n ceisio lleihau faint o ddeunydd ailgylchadwy a roddir allan gan ddeiliaid tai yn eu gwastraff gweddilliol, wedi cael ei gwblhau yn 2023/24 sy'n golygu bod pob eiddo domestig yn y Fwrdeistref Sirol, dros 30,000 o gartrefi, wedi cael ymweliad ers i'r ymgyrch ddechrau. Mae'r Tîm Gorfodi Rheng Flaen bellach wedi'i raglennu i gwblhau ailymweliadau yn 2024/25, gan ddefnyddio'r ymgyrch Cystadlu â'r Cymdogion, â thros

6000 o gartrefi sydd wedi dangos diffyg cydymffurfio hanesyddol â rheolau ailgylchu'r Awdurdod.

Ymgyrch Bwyd - Yn dilyn ymarfer dadansoddi gwastraff diweddar, a ganfu fod 23% o gynnwys bagiau sbwriel duon yn ystod y cyfnod samplu'n wastraff bwyd, mae'r Awdurdod yn cynnal ymarfer monitro ac ymgysylltu ar draws yr 14 rownd ailgylchu i adnabod yr aelwydydd hynny nad ydynt yn rhoi gwastraff bwyd allan i'w ailgylchu ar hyn o bryd. Mae'r aelwydydd hynny'n cael ymweliad gan swyddog i sicrhau bod ganddynt y cynwysyddion ailgylchu priodol a'u bod yn deall y gwasanaeth a gynigir gan yr Awdurdod i hybu mwy o gyfranogiad. Yn ystod 2023/24 cwblhawyd yr ymarfer cyn-fonitro, ymgysylltu ac ôl-fonitro hwn ar draws 12 rownd, cyfanswm o 28,824 eiddo, ac mae wedi arwain at gynnydd o 15.4% yn y cartrefi hynny sy'n cymryd rhan mewn ailgylchu gwastraff bwyd. Mae'r ymgyrch wedi'i raglennu i gael ei gwblhau yn gynnar yn 2024/25.

Caffi Atgyweirio – Oherwydd llwyddiant y caffi atgyweirio cyntaf yng Nglyn Ebwy, a lanswyd ym mis Chwefror 2023, agorodd caffi atgyweirio pellach ym mis Ionawr 2024 yng nghanolfan adnoddau Rassau. Mae'r ddwy ganolfan gyda'i gilydd wedi atgyweirio dros 200 o eitemau i breswylwyr ac maent yn parhau i gynnig gwasanaeth atgyweirio unwaith y mis.

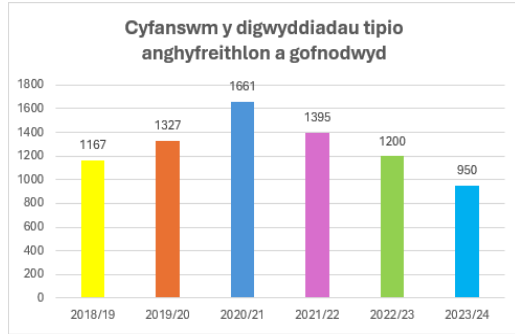
Siop Aildddefnyddio - Mae Wastesavers yn rheoli'r siop aildddefnyddio sydd wedi'i lleoli yng Nghanolfan Ailgylchu Gwastraff y Cartref Roseheyworth a, hyd yma, maent wedi aildddefnyddio 106 tonnell o wahanol eitemau. I roi hwb ac anogaeth i aildddefnyddio, crëwyd postiadau rheolaidd ar y cyfryngau cymdeithasol er mwyn cymhell pobl i roi a phrynu eitemau. Hefyd, roedd gwisg ysgol i'w haildddefnyddio a teganau Nadolig a gyflwynwyd yn rhodd ar gael am ddim i deuluoedd.

Cewynnau Amldro – Mae Wastesavers wedi gosod cewynnau amldro ym mhob llyfrgell ledled y Fwrdeistref, ac maent ar gael am ddim. Maent i gyd yn dod gyda chyfarwyddiadau golchi wedi'u hargraffu a chod QR i gael rhagor o wybodaeth. I ddechrau, dosbarthwyd tua 30 o gewynnau amldro i lyfrgelloedd ac roedd y nifer a fanteisiodd arnynt yn llwyddiannus, sydd wedi arwain at ddosbarthu rhagor o gewynnau brethyn amldro i'r llyfrgelloedd. Unwaith y mis yn y Ganolfan Addysg yn Roseheyworth, trefnwyd sesiynau galw heibio i ddangos i unigolion sut i ddefnyddio'r cewynnau amldro'n gywir.

Tipio Anghyfreithlon a Glanhau Strydoedd

Mae defnyddio unedau teledu cylch cyfyng ledled Blaenau Gwent yn parhau i dargedu cilfannau

ar briffyrdd a lleoliadau gwledig lle ceir digwyddiadau tipio anghyfreithlon toreithiog. Rhoddodd Blaenau Gwent y trydydd nifer uchaf o hysbysiadau cosb benodedig am dipio yng Nghymru am dipio anghyfreithlon yn ystod 2022/23, gyda 79 o hysbysiadau cosb benodedig wedi'u rhoi ac mae wedi mynd y tu hwnt i'r nifer hwn eleni, gyda 110 o hysbysiadau cosb benodedig wedi'u rhoi rhwng mis Ebrill 2023 a mis Mawrth 2024.

Yn ystod y flwyddyn, rhoddwyd cyfanswm o 50 o hysbysiadau cosb benodedig £300 dan y

Ddyletswydd Gofal Gwastraff Masnachol i fusnesau nad oedd ganddynt drefniadau gwaredu gwastraff priodol ac fe gafodd 9 unigolyn eu herlyn am gyfanswm o 43 o droseddau gwastraff a arweiniodd at roi £25,639 mewn dirwyon a chostau gan y Llysoedd. O'i gymharu â'r llynedd, bu gostyngiad o 21% mewn digwyddiadau tipio anghyfreithlon ar gyfer 2023/2024.

2023/2024	Nifer a gofnodwyd
Nifer y digwyddiadau tipio anghyfreithlon	950
Nifer yr hysbysiadau cosb benodedig am Adael Sbwriel a roddwyd	316
Nifer yr hysbysiadau cosb benodedig Rheoli Cŵn a roddwyd	65
Dyletswydd Gofal Gwastraff Masnachol	50

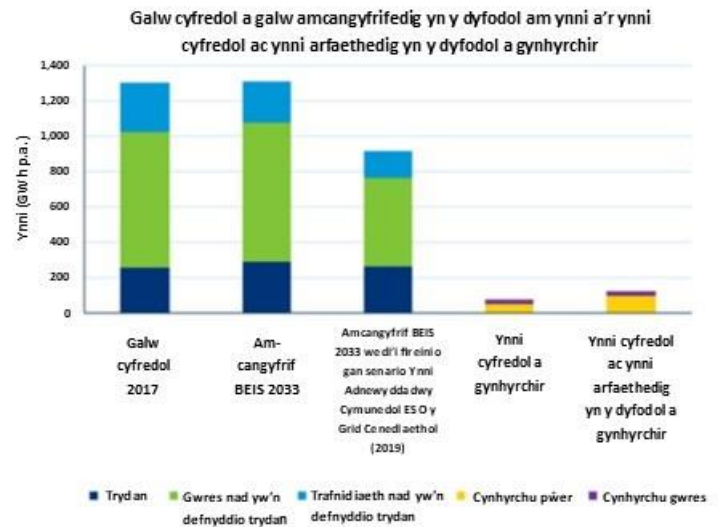
Datgarboneiddio

Mae'r Cyngor yn ymroddedig i ysgogi ymdrechion datgarboneiddio ledled Blaenau Gwent ac mae'n gweithio'n frwd i gyfrannu at nod Llywodraeth Cymru i wneud Sector Cyhoeddus Cymru'n Sero Net erbyn 2030, yn ogystal â chyflawni Sero Net i Gymru gyfan erbyn 2050. Er mwyn cefnogi'r amcanion hyn, mae'r Cyngor wedi datblygu cynllun Datgarboneiddio 10 mlynedd. Mae taith y Cyngor tuag at y targedau Sero Net hyn yn cael ei goruchwyllo gan ein Grŵp Hinsawdd, y mae ei aelodaeth graidd yn cynnwys yr Aelod Cabinet a'r Hyrwyddwr Hinsawdd, tri aelod o'n huwch dîm arwain a chynrychiolydd undeb llafur. Mae'r grŵp yn cwrdd bob chwe wythnos gyda ffocws bob yn ail ar Sero Net 2030 mewn un cyfarfod a Sero Net 2050 yn y nesaf.

Rydym wedi gwneud rhywfaint o gynnydd tuag at gyflawni Sero Net 2030 yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys gostyngiad o 3% yn ein hallyriadau uniongyrchol y llynedd, a gostyngiad cronus o 19% dros y pedair blynedd ddiwethaf o'n llinell sylfaen yn 2019/20.

tunnell o CO2e y flwyddyn	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	Newid o'r Flwyddyn Sylfaen	Newid ers y Llynedd
Allryiadau Carbon Uniongyrchol	14,783	11,818	13,100	12,353	11,949	-19%	-3%

Yn ystod y flwyddyn, dyfarnwyd cyllid penodol i'r Cyngor i helpu i oresgyn rhwystrau systemig annhechnegol i fabwysiadu datrysiadau sero net ac addasu eu maint yn unol â'r anghenion. Defnyddiwyd peth o'r cyllid hwn i weithio gyda thrigolion ar dreial gwefru stryd ar raddfa fach. Cynhaliwyd digwyddiad a oedd yn gwahodd darparwyr datrysiadau i ddangos pa ddatrysiadau oedd ganddynt i oresgyn y rhwystrau hyn. Defnyddiwyd dau o'r datrysiadau hyn yn y treial y cymerodd 13 eiddo ledled y Fwrdeistref ran ynddo. Rydym wedi cryfhau ein hymdrechion tuag at Sero Net 2050 trwy ein Fframwaith Sero Net 2050 a'n Cynllun Ynni Ardal Leol, sy'n nodi'r hyn y mae angen i Flaenau Gwent ei wneud i gyrraedd Sero-Net. Er bod prosiectau ar raddfa fach yn helpu i wneud gwahaniaeth bach ar gyfer cyrraedd targedau, ni all Blaenau Gwent gyrraedd Sero Net trwy fentrau lleol yn unig; rydym hefyd yn dibynnu ar ymdrechion ehangach, adnoddau ychwanegol, a chymorth allanol i gyrraedd y nodau hyn.

Mae ymrwymiad Cyngor Blaenau Gwent i gynyddu nifer y manau gwefru Cerbydau Trydan (EV) ar hyd a lled y Fwrdeistref wedi bod ar y gweill ers tro byd. Rydym yn gweld cynnydd cyson mewn cerbydau allyriadau isel iawn sydd wedi'u trwyddedu ledled Blaenau Gwent ac mae cyllid wedi cael ei gadarnhau ar gyfer ail gam y cynllun cyflawni. Mae'r rhestr lawn o fannau gwefru cerbydau trydan ledled Blaenau Gwent i'w gweld [yma](#)

Mae gweithio integredig effeithiol wedi galluogi gwasanaeth Prydau Cymunedol y Gwasanaethau Cymdeithasol i ddod yn fwy cynaliadwy, gan gefnogi strategaeth y cyngor i leihau allyriadau carbon. Yn ystod y cyfnod adrodd, fe lansiodd y Gwasanaeth Prydau Cymunedol wedi'i ailfrandio. Roedd hyn yn cynnwys dadorchuddio eu cerbydau trydan newydd a ariannwyd yn rhannol trwy gyllid grant Llywodraeth Cymru. [Greenhouse gas emissions in Blaenau Gwent fall – as new Government ramps up action towards net zero \(msn.com\)](#)

Comisiynu a Chaffael

Rydym yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru a CLILC trwy'r Rhwydwaith Caffael Cenedlaethol i ddatblygu dull cyffredin o ddefnyddio Cynlluniau Lleihau Carbon yn ein prosesau caffael. Datblygwyd y dull hwn gan 10 Cyngor ar draws Rhwydwaith Caffael De Ddwyrain Cymru, i sicrhau bod dull cyson o wneud cais am Gynlluniau Lleihau Carbon ar draws y rhanbarth, ac i roi cymorth i gyrraedd ein priod dargedau Sero Net 2030.

Mae lleihau carbon yn cael ei ystyried ym mhob strategaeth cyrchu unigol. Gan ddibynnu ar natur a chwmpas pob gofyniad, gall hyn ymwneud â manylebau cynnyrch, methodolegau gweithredu a/neu olion traed carbon cyflenwyr, lle mae cwmnïau'n darparu Cynlluniau Lleihau Carbon sefydliadol fel rhan o'u ceisiadau tendro.

Mae perfformiad ein Hôl Troed Carbon, sy'n gysylltiedig â gweithgareddau Comisiynu a Chaffael y Cyngor, oddeutu 75% - 80%, sy'n gyson ar draws awdurdodau lleol eraill Cymru.

Ansawdd aer

Datgenir ardal rheoli ansawdd aer pan geir gormodiant y tu hwnt i safonau ansawdd aer, a bod rhaid i'r awdurdod lleol gymryd camau cyfreithiol i wella'r sefyllfa. Ym Mlaenau Gwent mae gennym lefelau ansawdd aer da, felly nid ydym wedi datgan unrhyw ardaloedd rheoli ansawdd aer.

Tai ac Ynni

Mae pob un o'r pedwar landlord cymdeithasol cofrestredig ym Mlaenau Gwent (Tai Calon, Linc Cymru, United Welsh a Melin) yn parhau i gyflawni cynlluniau tai a gefnogir gan y dyraniad cyllid a ddyfarnwyd gan Lywodraeth Cymru i gyflawni gweithgarwch graddol y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio. Prif thema'r rhaglen yw gwres fforddiadwy a datgarboneiddio a gyflawnir trwy'r llwybr gorau ar gyfer pob cartref unigol.

Rhagwelir y bydd 90% o stoc dai gyfredol Cymru'n dal i gael ei defnyddio erbyn 2050. Y brif her fydd ôl-osod ein stoc dai bresennol, sy'n arbennig o hen; cafodd traean o gartrefi Cymru eu hadeiladu cyn 1919 a dim ond 6% gafodd eu hadeiladu yn ystod y 30 mlynedd ddiwethaf. Dyfeisir dull ffabrig cyfan o ôl-osod gyda'r nod o sicrhau bod eiddo'n gweithredu mewn modd mor effeithlon o ran ynni â phosibl, gyda phob agwedd ar yr adeilad yn ategu ei gilydd. Mae'n rhaid i ôl-osod ddigwydd yn lleol i raddau helaeth. Mae hyn yn her ac yn gyfle sylweddol i Flaenau Gwent. Mae'r sgiliau a'r gofynion o ran y gadwyn gyflenwi ar gyfer ôl-osod ar y raddfa sy'n ofynnol gan Sero Net 2050 ymhell y tu hwnt i'r capasitïau cyfredol yn lleol ac yn genedlaethol. Fodd bynnag, maent hefyd yn cyflwyno cyfleoedd ar raddfa fawr ar gyfer swyddi a busnesau y mae'n rhaid iddyn fod wedi'u lleoli ym Mlaenau Gwent, ac mae potensial sylweddol i'r manteision hyn gael eu cadw mewn busnesau a chymunedau lleol. Mae'r Cabinet wedi cymeradwyo ei gyfranogiad mewn cynllun rhanbarthol gyda'r nod o wella effeithlonrwydd ynni yng nghartrefi'r trigolion mwyaf tlawd o ran tanwydd yn y fwrdeistref.

Bydd y Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth gyda Phrifddinas-Ranbarth Caerdydd a'r cyflenwr ynni EDF, fel rhan o'r Cynllun Rhwymedigaeth Cwmnïau Ynni (ECO4 Flex), i adnabod unedau eiddo domestig ac arnynt angen mesurau gwella ynni. Bydd cartrefi cymwys yn cael eu hôl-osod ag ystod o fesurau insiwleiddio a gwella ynni fel rhan o ddull 'tŷ cyfan'. Mewn cynllun blaenorol, gwelwyd 134 o aelwydydd ym Mlaenau Gwent yn elwa o fesurau gan gynnwys amnewid boeleri ac inswleiddio walïau ceudod, walïau mewnol ac atigau, gosod gwresogi canolog am y tro cyntaf, uwchraddio gwresogyddion trydan a gosod paneli solar. Mae elfen hyblyg o'r cynllun newydd yn galluogi cynghorau i deilwra cynlluniau effeithlonrwydd ynni i'w hardal. O dan ECO4 Flex, gall cynghorau atgyfeirio aelwydydd mewn deiliadaeth breifat y maent yn ystyried eu bod yn byw mewn tlodi tanwydd neu ar incwm isel ac yn agored i niwed o ganlyniad i effeithiau byw mewn cartref oer.

Mae datgarboneiddio'r system drydan wedi gwneud cynnydd cryf, mae allyriadau o drydan wedi gostwng 50% ers 2013 a 64% ers 1990, ac mae gan Lywodraeth y DU siawns dda o gyflawni ei hymrwymiad i ddatgarboneiddio'r cyflenwad trydan erbyn 2035. Ond cyflawnwyd hyn i raddau helaeth gan nifer fach o sefydliadau cenedlaethol. Er mwyn lleihau allyriadau mewn meysydd eraill bydd yn rhaid wrth gamau gweithredu gan ystod ehangach o lawer o sefydliadau, gan gynnwys ar lefel leol.

Cynllun Ynni Ardal Leol

Mae Cynllunio Ynni Ardal Leol yn system ynni gyfan, sy'n bwrw golwg ar ynni o'r Sector Domestig, Diwydiannol, Masnachol, Cyhoeddus, Amaethyddiaeth a Thrafnidiaeth ar draws ardal gyfan yr awdurdod lleol. Mae'n seiliedig ar ddata ac yn canolbwyntio ar asedau ynni lleol a thueddiadau'r galw am ynni ledled Blaenau Gwent. Gwneir gwaith modelu senarios hefyd, gan fapio'r galw disgwylidig am ynni, hyd at 2050, gan ganolbwyntio ar asedau ynni lleol a thueddiadau'r galw am ynni, gan ystyried targedau ac amodau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol i gyflawni Sero-Net. Arweinir y Cynllun Ynni Ardal Leol gan y Cyngor ond mae'n cynnwys rhanddeiliaid a chynghorau ar draws ffiniau i gael cefnogaeth ac ymrwymiad er mwyn dod â llwyddiant. Bydd y Cynllun Ynni Ardal Leol yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru a bydd yn cynnwys:

- Map Llwybr - A fydd yn nodi'r llwybr mwyaf effeithiol ar gyfer yr ardal leol i gyfrannu at ynni sero net erbyn 2050 gan ystyried y galw am ynni yn y dyfodol;
- Cynllun Gweithredu – sy'n disgrifio'r camau gweithredu y mae eu hangen dros y pum mlynedd nesaf - i ateb y galw am ynni yn y dyfodol yn ôl y gwahanol ffynonellau a thechnolegau ynni adnewyddadwy; a hefyd
- Canlyniad: Cynllun gofodol, wedi'i gostio sy'n nodi'r newid y mae ei angen i'r system ynni leol a'r amgylchedd adeiledig, gan fanylu ar beth, ble, pryd a chan bwy. Mae'n darparu lefel manylder ar gyfer ardal sy'n cyfateb i ddyluniad amlinellol neu uwchgynllun; mae angen gwaith dylunio manwl ychwanegol er mwyn i brosiectau a adnabuwyd fynd ymlaen i gael eu gweithredu.

Rydym yn parhau i ymchwilio i gyfleoedd sy'n ymwneud â charbon sero o fewn y portffolio Landlord Corfforaethol ac yn cynorthwyo eraill i ddatblygu cynlluniau ynni. Mae gwaith mewn perthynas â datblygu Prosiectau Ynni'n parhau gyda chynnydd yn cael ei wneud ar Dyrbin Gwynt Silent Valley. Mae hyn bellach wedi cael caniatâd cynllunio a bydd yn symud ymlaen i'r cam caffael pan fydd yr achos dros fuddsoddi'n cael ei ail-benderfynu. Mae gwaith yn parhau ar ddatblygu seilwaith ar gyfer fflyd, ysgolion ac adeiladau Cyngor Blaenau Gwent.

Bioamrywiaeth

Mae adran 6 Deddf yr Amgylchedd yn gosod dyletswydd ar yr Awdurdod Lleol i 'geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth' i'r graddau y bo hynny'n gyson ag arfer y swyddogaethau hynny'n briodol. Wrth wneud hynny, rhaid i'r Awdurdod Lleol hefyd geisio 'hybu cydnerthedd ecosystemau'. Er mwyn helpu i gyflawni'r ddyletswydd hon, mae gan y Cyngor Flaengynllun Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau (2022-2025). Mae gan y cynllun chwe nod a fydd yn helpu i gynnal a gwella bioamrywiaeth a hybu cydnerthedd ecosystemau ym Mlaenau Gwent erbyn 2025. Mae'r nodau hyn yn cynnwys lleihau'r defnydd o adnoddau ar y cyfan, a chynyddu'r ddealltwriaeth am fioamrywiaeth ac ecosystemau ymhlith staff ac Aelodau Etholedig.

Yn ystod y flwyddyn, parhawyd i ddefnyddio'r Grant Cyfalaf Lleoedd Lleol ar gyfer Natur i helpu i wella mannau gwyrdd ledled y Fwrdeistref, gan gynnwys gwelliannau i randiroedd, perllannau cymunedol a chreu Dolydd Blodau Gwyllt. Cynhaliwyd nifer o weithdai a digwyddiadau hefyd i ymgysylltu â'r gymuned leol a rhoi cyngor, arweiniad a helpu'r gymuned leol i ddarganfod natur.

Er mwyn helpu i roi hwb i greu cynefinoedd sy'n gyfeillgar i beillwyr ar dir sy'n eiddo i'r Cyngor, mae Polisi Peillwyr newydd wedi cael ei ddatblygu ac mae'n nodi ystod o gamau gweithredu. Mae'r berthynas rhwng bioamrywiaeth a datgarboneiddio yn un o atgyfnerthu ei gilydd, lle mae llwyddiant un yn aml yn hybu llwyddiant y llall. Wrth gynllunio prosiectau unigol, mae ystyried yr agenda datgarboneiddio a bioamrywiaeth yn sicrhau bod y manteision i'r amgylchedd yn cael eu cynyddu i'r eithaf. Mae rhai o'r prosiectau hyn ar gyfer 2023/2024 yn cynnwys:

- Adnewyddu hen gamau sy'n arwain at Faes Parcio Rhiw Wen i mewn gyda gosod sianel olwyn ac arwyddion newydd i gynorthwyo beicwyr i gludo eu beiciau i fyny ac i lawr y grisiau i hyrwyddo teithio llesol;
- Llwybrau mynediad a mynedfeydd i'r safle yn Garden City gwella gan agor y warchodfa i bobl a grwpiau lleol; a
- Cefnogi partneriaid Pentref Tyleri, i gyflawni Prosiect Creu Tir Gwlyb.

Mae'r dull cyfannol hwn nid yn unig yn mynd i'r afael â phryderon amgylcheddol uniongyrchol ond hefyd yn adeiladu fframwaith cynaliadwy ar gyfer gwytnwch yn y dyfodol.

Cludiant Cyhoeddus

Yn dilyn buddsoddiad o £70 miliwn trwy'r Cyngor a Llywodraeth Cymru, mae Trafnidiaeth Cymru a Network Work Wales bellach yn darparu gwasanaethau uniongyrchol rhwng Glyn Ebwy a Chasnewydd, gyda 2 drên yr awr o Lyn Ebwy. Mae cyfanswm o 60 o wasanaethau trenau'n rhedeg bob dydd. Mae'r prosiect hefyd wedi arwain at adeiladu pont droed gwbl hygrych yn Llanhilledd a phlatfformau newydd yn Llanhilledd a Threcelyn, sy'n golygu bod mynediad heb risiau bellach at bob platfform ar y lein.

Er mwyn galluogi'r gwasanaethau i redeg, adeiladwyd dolen basio 7 milltir newydd rhwng Crosskeys ac Aberbeeg ochr yn ochr â chloddwaith a draenio newydd, a adeiladwyd i ddarparu ar gyfer y trac newydd. Och'r yn och'r â'r gwaith hwn, mae'r Adran Drafnidiaeth a Network Rail wedi darparu £17m arall o gyllid i gyflawni'r gwaith uwchraddio signalau ym mhen deheuol y lein.

Priffyrdd

Gwnaed cynnydd sylweddol dros y 10 mlynedd ddiwethaf ar wella'r rhwydwaith priffyrdd; fodd bynnag, mae'r diffyg cyllid gan Lywodraethu Cymru ar gyfer 2023/24, a diwedd y Rhaglen Benthycu Darbodus wedi cwtogi buddsoddiadau cyfalaf yn y rhwydwaith priffyrdd. Bydd cwblhau'r Cynllun Rheoli Asedau Priffyrdd 2023/28 a'i fabwysiadu'n ffurfiol yn cefnogi ac yn llywio dull cynnal a chadw'r Awdurdod dros y 5 mlynedd nesaf. Mae'r Cynllun Rheoli Asedau Priffyrdd, a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 21 Medi 2023, yn disgrifio sut y bydd y Cyngor yn cynnal y rhwydwaith ffyrdd sydd o dan ei reolaeth. Mae'n manylu ar y gweithdrefnau a ddefnyddir i gynllunio a gweithredu'r holl waith a swyddogaethau sy'n gysylltiedig â rheoli, gweithredu a chynnal a chadw asedau priffyrdd gan gynnwys sut mae'r gweithgareddau'n cael eu monitro i sicrhau y cydymffurfir â pholisïau'r cyngor.

Bydd y Cynllun Rheoli Asedau Priffyrdd yn tywys y Cyngor, ac yntau'n gweithredu fel yr Awdurdod Priffyrdd, wrth reoli'r rhwydwaith priffyrdd mabwysiedig i sicrhau:

- Bod yr holl asedau'n parhau i ddarparu gwasanaeth i'r gymuned a defnyddwyr priffyrdd ar lefel y cytunwyd arni;
- Bod cyfarwyddyd eglur i Aelodau Etholedig a staff y Cyngor i wneud penderfyniadau gwybodus ynghylch y rhwydwaith priffyrdd mabwysiedig;
- Bod gofynion deddfwriaethol yn cael eu bodloni;
- Bod amlygiad i risg o ran diogelwch yn cael ei liniaru i lefelau derbyniol y cytunwyd arnynt;
- Mai dim ond ar ôl i gostau a manteision oes gyfan gael eu hasesu a'u cytuno y rhoddir cymeradwyaeth i brynu asedau, eu cynyddu neu eu hadeiladu; ac
- Y cofnodir yn glir ac yn dryloyw sut y mae cyfrifoldebau am reoli asedau unigol wedi'i ddyrannu.

Mae'r cyngor wedi bod yn cynnal treial ar gyfer dull amgen o wneud atgyweiriadau i'r rhwydwaith priffyrdd gan gynnwys deunyddiau i lenwi tyllau. Defnyddiwyd dull bandio newydd ar gyfer selio clytiau / tyllau gyda'r nod o wneud i'r gorffeniad edrych yn fwy dymunol i'r llygad, ond yn bwysicach, estyn oes y briffordd wedi'i hatgyweirio ac atal ymweliadau dro ar ôl tro. Gan nad yw'r cynnyrch wedi'i ardystio eto, ni ellir ei ddefnyddio ar y briffordd ddosbarthedig ar hyn o bryd ond mae'n cael ei brofi ar ffyrdd di-ddosbarth i ystyried ei hirhoedledd wrth edrych tua'r dyfodol.

Mae copi o Gynllun Rheoli Asedau Priffyrdd Blaenau Gwent 2023/28 ar gael yma - [CO2309D8 Appendix 1 - Highway Asset Management Plan.pdf \(blaenau-gwent.gov.uk\)](#)

Heriau Allweddol a Adnabuwyd ar gyfer Gweithredu yn 2024/25

- Rhoi camau gweithredu ar waith i leihau faint o wastraff gweddilliol [bagiau duon] sy'n cael ei gasglu a chynyddu ailgylchu wrth ymyl y ffordd gyda'r nod o gyrraedd targed Llywodraeth Cymru o 70%. Yn chwarter 1 yn 2024/25 rydym ar 69.4%
- Gweithio i fynd i'r afael â nifer y digwyddiadau tipio anghyfreithlon ledled y fwrdeistref a tharged ardal oedd lle ceir nifer fawr o achosion
- Gweithio i adnabod sut y gall partneriaid ein cynorthwyo i gyrraedd Sero Net erbyn 2030
- Cynyddodd yr ôl troed carbon sy'n gysylltiedig â gweithgareddau Comisiynu a Chaffael y Cyngor (Tunelli o CO2) yn 2023/24. Parhau i weithio ar y maes hwn trwy weithredu'r Fframwaith Gwyrddach i gynorthwyo'r Cyngor i gyrraedd Sero Net.